

การจัดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

The Learning Management Using the Threefold Educational Principles to Develop Learning Achievement of Lower Secondary School

พระปลัดฐิตินันท์ ญาณวีโร (เมธานัฐวรภัทร),¹ สมชัย ศรีนोक² และ นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ³

Phra Paladthitinan Yannavero (Methanatworaphat),

Somchai Srinok and Niwes Wongsuwan

(tyanwiro@gmail.com)

Received: September 15, 2021

Revised: November 24, 2021

Accepted: November 28, 2021

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Pre Experimental Research) มีวัตถุประสงค์
1. เพื่อหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขา และ 3) ศึกษาความพึง
พอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนา
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่ 3/2
โรงเรียนสระยาโยสมวิทยา ตำบลสระยาโยสม อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี ได้มาโดยวิธีการ
เลือกแบบสุ่มอย่างง่าย จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ชุดกิจกรรมการ
เรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขา วิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ปฐมเทศนา และโอวาทปาฏิโมกข์
จำนวน 4 ชุดการเรียนรู้ 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ
ของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการ
ทดสอบค่า t-test dependent

ผลการวิจัยพบว่า 1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขา วิชาพระพุทธศาสนา
เรื่อง ปฐมเทศนาและโอวาทปาฏิโมกข์ ผลการทดสอบก่อนเรียนมีประสิทธิภาพของ

¹ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{2,3} สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กระบวนการเฉลี่ยร้อยละ 78.61 หลังเรียนมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์เฉลี่ยร้อยละ 80.08 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อวิธีการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขา อยู่ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้, หลักไตรสิกขา, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

This research article work which is a kind of Pre Experimental Research is presented with 3 objectives as follows: 1.) To find the effectiveness of learning management by using the Three Fold Educational Principles to develop learning achievement of lower Secondary School 2.) To compare the achievement of development of learning management of lower Secondary School. And 3.) To study the satisfaction of students in lower Secondary School towards learning the Three Fold Educational Principles to develop learning achievement. The sampling group of 25 students used in this research work which is selected with Easy random selection method is the students in Mattayom 3/2 of Sa Yai Som Wittaya Secondary School, Sa Yai Som Sub-district, U-thong District, Suphanburi Province. The tools used in this research work are 1.) The 4 sets of active learning management of Buddhism subject of the Three Fold Educational Principles about Sermon and Owat Pathimokkha. 2) Learning achievement measurement form. 3) The students' satisfaction assessment form. All of data in this research work analyzed with Means, Standard Deviation and T-test dependent.

The results of the research work are as follows: 1. The result of the pre-test for The 4 sets of active learning management of Buddhism subject of the Three Fold Educational Principles about Sermon and Owat Pathimokkha was effective with the Mean process of 78.61 %, and the result of the post-test was effective with the Mean process of 80.08 % along the standard criterion of

80/80. 2. Students who were taught with active learning of the Three Fold Educational Principles had the achievement after learning higher than before learning with statistical significance at .05. And 3. Students were so satisfied with active learning of the Three Fold Educational Principles in the high level with statistical significance at .05.

Keywords: Learning Management, Three Fold Educational Principles, The Achievement in Learning

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบันนี้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว สังคมโลกในปัจจุบันเต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารที่สลับซับซ้อน จึงทำให้แต่ละประเทศต่าง ๆ ต้องเร่งมือในการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ เพื่อการปรับตัวให้ก้าวทันกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการปรับปรุงระบบการศึกษาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันนั้นเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชน สำหรับในยุคโลกศตวรรษที่ 21 นั้น จำเป็นจะต้องสร้างพลเมืองให้มีศักยภาพการแข่งขัน เป็นประเทศที่มีศักยภาพด้านบุคคลทั้งด้านความรู้และด้านสังคมแห่งการเรียนรู้ในโลกยุคไร้พรมแดน ทั้งในด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร การเปลี่ยนแปลงขนบธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมบางประการอันเนื่องมาจากการยอมรับเอาอารยธรรมของต่างประเทศเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันมากขึ้น เมื่อบริบทสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบสำคัญต่อระดับคุณธรรมจริยธรรมสังคมโดยรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเด็กและเยาวชนซึ่งถือว่าเป็นพลังอันสำคัญของชาติ ปัจจัยที่สำคัญที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง ได้แก่การสร้างคุณภาพของมนุษย์ด้วยกระบวนการทางการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไข (2545) ได้เน้นการแก้ปัญหาดังกล่าวนี้โดยกำหนดการจัดการศึกษาและการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรมไว้ในมาตรา 6 มาตรา 23 และมาตรา 24 (4) กำหนดให้การจัดการศึกษาทุกประเภท ต้องเน้นความรู้คู่คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ

สติปัญญา มีคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ในฐานะพลเมืองและพลโลก แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) (2559) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาไว้ 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับทบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือกันกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง กระทรวงศึกษาธิการจึงจัดทำหลักสูตรแกนกลางขั้นเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องเรียนรู้และพัฒนาให้เกิดความสมดุล คำนึงถึงพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา ได้กำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ และมีความมุ่งหมายหลักเพื่อการพัฒนาบุคลิกที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย ทางจิต ทางสังคมและทางปัญญา หรือจิตวิญญาณ ให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้แก่สังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข และมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ โดยการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ประการหนึ่งที่สำคัญคือ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของโรงเรียนสระยายโสมวิทยา จากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบ 3 (พ.ศ. 2554 – 2558) (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2554: 19) พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ตัวบ่งชี้ย่อย 5.4 คะแนนที่ได้ 0.76 จากคะแนนเต็ม 2.50 มีคุณภาพระดับต้องปรับปรุง และในการประเมินคุณภาพตามตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ได้คะแนน 7.90 มีระดับคุณภาพต้องปรับปรุง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขา เพื่อให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น นักเรียนเกิดการเรียนรู้หรือมีความกระตือรือร้นในการเรียน ในรายวิชาพระพุทธศาสนา มุ่งให้นักเรียนมีความรู้และเข้าใจ ประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และ ศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การจัดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น ซึ่งเป็นการวิจัยรูปแบบก่อนทดลองเบื้องต้น (Pre Experimental Designs) แบบกลุ่มเดียวสอบก่อนและหลัง (The One Group Pre-test Post-test Design) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เรียนที่กำลังเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 25 คน ใช้วิธีการสุ่มเลือกแบบเจาะจงเป็นห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 3 ชนิด ได้แก่ 1) ชุดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขา เรื่อง ปฐมเทศนา และ โอวาทปาฏิโมกข์ 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) แบบสอบถามประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ด้วยค่าสถิติพื้นฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น” ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิจัย ดังนี้

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 โรงเรียนสระยายโสมวิทยา ตำบลสระยายโสม อำเภอร่องทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ได้มาจากการสุ่มแบบง่าย จำนวน 1 ห้องเรียน มีจำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขา เรื่อง ปฐมเทศนา และโอวาทปาฏิโมกข์ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินระดับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขา เรื่องปฐมเทศนาและโอวาทปาฏิโมกข์ การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการทดลองสอนภาคสนามกับกลุ่มทดลอง ครั้งที่ 1 กับนักเรียนจำนวน 30 คน ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง ก่อนจัดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 ด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากนั้นดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขา เรื่อง ปฐมเทศนา และโอวาทปาฏิโมกข์ จำนวน 4 คาบ บันทึกคะแนนกิจกรรมของผู้เรียนระหว่างเรียน สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในการเข้ากลุ่ม การแสดงความคิดเห็น การทำแบบฝึกหัด และทดสอบหลังเรียน (Posttest) ด้วยแบบวัดชุดเดียวกันกับชุดก่อนเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียน จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการนำคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนนวัดพฤติกรรมระหว่างเรียน แบบฝึกหัด การแสดงความคิดเห็น มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขา หาค่าความยาก-ง่าย (p) ของข้อสอบแต่ละข้อ โดยเลือกจากค่า p ตั้งแต่ 0.21-0.80 ซึ่งมีค่าตั้งแต่ค่อนข้างยาก-ค่อนข้างง่าย และค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถาม (r) โดยเลือกจากค่า r ตั้งแต่ 0.30 - 0.40 ขึ้นไป ซึ่งมีค่าตั้งแต่ดีพอสมควรถึงดีมาก

ผู้วิจัยได้ตัดข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายที่ต่ำกว่า 0.21 และไม่เกิน 0.80 และค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่า 0.20 ทิ้งไป จึงเหลือจำนวน 30 ข้อ แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่นแบบทดสอบทั้ง 4 ชุด มีค่าความเชื่อมั่นดังนี้ ชุดที่ 1 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 ชุดที่ 2 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 ชุดที่ 3 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80 และชุดที่ 4 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขาไปทดลองสอนกับกลุ่ม

ตัวอย่างทั้งสองชุด ใช้เวลา 2 วัน วันละ 2 คาบแล้วนำคะแนนการทำกิจกรรมการทำแบบฝึกหัด การนำเสนอรายงาน และความมุ่งมั่นในการเรียน ในระหว่างเรียน และการทดสอบหลังการเรียนรู้อ้อมาคำนวณทางสถิติ ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการทดสอบสมมติฐานด้วยการใช้การทดสอบ ค่าที (t-test for Dependent Sample) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ ดังนี้

1. ผลการทดสอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขา กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 ก่อนเรียนมีประสิทธิภาพของกระบวนการเฉลี่ยร้อยละ 78.61 หลังเรียนมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์เฉลี่ยร้อยละ 80.09 มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 ที่เรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขา เรื่อง ปฐมเทศนา และโอวาทปาฏิโมกข์ จำนวน 4 คาบมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 ที่เรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขา เรื่อง ปฐมเทศนา และโอวาทปาฏิโมกข์ หลังจากการเรียนจบแต่ละชุด มีความพึงพอใจต่อการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขา อยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3

สรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัย

ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขา ดังนี้

1. ด้วยการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขา เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกับสิ่งที่เรียนจริง ร่วมกันพิจารณาประโยชน์ ทั้งที่เป็นคุณ และโทษ จะเน้นการฝึกปฏิบัติ เริ่มตั้งแต่การสำรวจกาย วาจา และฝึกจิตให้ตั้งมั่น จนเกิดระบบความคิด ความมีเหตุผล การจัดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขา จึงเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์

2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขาบนพื้นฐานของบริบทนักเรียนและปัญหาที่สะท้อนจากการจัดกิจกรรมกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยเฉพาะรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้จัดสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมี

ระบบ ใช้วิธีการที่เหมาะสมตามลำดับขั้นตอน รูปแบบไตรสิกขา เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปฏิบัติกับเรื่องที่เรียนจริง เริ่มตั้งแต่การสวดมนต์ ไหว้พระ นั่งสมาธิ ดุสือจากรูปภาพ มีใบงาน หรือแบบฝึกหัดที่สัมพันธ์กับวัยของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขาที่พัฒนาขึ้น มีผลการเรียนรู้หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับรูปแบบการสอนตามหลักไตรสิกขาของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงกระบวนการแห่งพฤติกรรมของมนุษย์แบ่งได้ 2 แบบ คือ 1) (ไร้การศึกษา) : อวิชา + ตัณหา จะมีพฤติกรรมสร้างทุกข์ (ก่อปัญหา) และ 2) (มีการศึกษา) : ปัญญา + ฉันทะ จะมีพฤติกรรมสลายทุกข์(แก้ปัญหา)ในกระบวนการแบบที่ 2 เป็นแนวทางในการพัฒนามนุษย์ คือ การที่มนุษย์มีความคิดกันว่าได้ว่าเริ่มมีการศึกษา และเมื่อมีการศึกษา ปัญญาที่เกิดขึ้นเป็นตัวแกนสำคัญของการพัฒนาตนเอง การศึกษาต้องเป็นการฝึกตนให้พัฒนาปัญญาเพื่อนำปัญญามากำจัดตัณหาและกำหนดพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงาม สิ่งที่สำคัญที่จะต้องมีความเชื่อในโพธิเรียกว่า โพธิศรัทธา คือ มนุษย์เชื่อในปัญญาที่ทำให้มนุษย์เป็นพุทธะได้และเมื่อมนุษย์มีความเชื่อดังนั้นแล้วจะทำให้มนุษย์พร้อมที่จะฝึกฝนตนเอง การฝึกฝนและพัฒนามนุษย์ในทางพระพุทธศาสนาจัดวางเป็นหลักเรียกว่า ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งถือว่าเป็นระบบการศึกษาที่ทำให้บุคคลพัฒนาอย่างมีบูรณาการและให้มนุษย์เป็นองค์รวมที่พัฒนาอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับ เพ็ญญา ชูรัตน์ (2560) วิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา รายวิชา สังคมศึกษา เรื่องหน้าที่และมารยาทชาวพุทธ กับ เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี ผลการวิจัยพบว่า ชุดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา รายวิชา สังคมศึกษา มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 85.21 / 82.51 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขา ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อันเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขา เป็นการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากกว่าเน้นที่ผู้สอนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เป็นการเตรียมความพร้อมในการคิด คือเชื่อในสิ่งที่ถูกต้อง ฝึกอบรมกาย วาจา ใจให้ห่างจากความทุกข์ ฝึกนักเรียนให้ปฏิบัติกาย วาจา ใจ ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย

4. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขา เรื่อง ปฐมเทศนา และโอวาทปาฏิโมกข์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า

ระดับความพึงพอใจคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนโดยภาพรวมเท่ากับ 4.12 มีความพึงพอใจในระดับมาก มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจและมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นี้ เนื่องจากนักเรียนมีความพึงพอใจต่อด้านผลประโยชน์ที่ได้จากการเรียน ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ แบบทดสอบมีความเหมาะสมที่ครอบคลุมสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ครู/ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ สื่อการสอนที่เป็นเทคโนโลยีมีความทันสมัย ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

องค์ความรู้จากการวิจัย

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ผู้วิจัยได้ตรวจแบบฝึกหัด สังเกตการประชุมกลุ่ม การนำเสนอรายงานหน้าชั้นเรียน การสนทนากับนักเรียน พร้อมทั้งบันทึกผลพฤติกรรมทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม พบว่า

1. นักเรียนได้ฝึกสมาธิ แบบอานาปานสติ ส่งเสริมให้นักเรียนมีความพร้อมในการเรียนมากขึ้น(มีนักเรียนบางกลุ่มเหน็ดเหนื่อยจากการเล่นกีฬาในช่วงพักกลางวัน เหนือไหล่ข้อมูม การได้ฝึกสมาธิ จึงมีความสอดคล้องกับจริตของนักเรียน) ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในกลุ่ม ได้เรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อน ๆ ได้ฝึกทักษะการคิดจากกรณีตัวอย่างทำให้ได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ มีมุมมองที่กว้างและลึกซึ้ง มีความคิดเห็นที่หลากหลาย

2. การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละขั้นตอน เมื่อพิจารณาในภาพรวม นักเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจและตั้งใจเรียนค่อนข้างดี มีความกระตือรือร้นและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมเป็นอย่างดี แต่มีบางกิจกรรมที่นักเรียนทำแบบแบบฝึกหัด (วิเคราะห์สถานการณ์ตัวอย่าง) ไม่ทันภายในคาบเรียน แต่มอบหมายให้นำมาส่งในวันต่อไป

3. การแจกสถานการณ์ให้นักเรียนวิเคราะห์ก่อนที่จะเรียนรู้ในบัตรเนื้อเรื่อง เป็นชั้นปัญญาครู/ผู้สอนพึงระมัดระวัง เพราะจะทำให้ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นโดยใช้ความรู้สึกของตนหรือประสบการณ์เดิมมาวิเคราะห์ ครู/ผู้สอนต้องให้ความสำคัญ ควรกระตุ้นให้นักเรียนอธิบายต่อไปเพื่อเชื่อมโยงให้เกิดการเรียนรู้ให้ได้ ครูไม่ควรอธิบายเพิ่มเติม แต่กระตุ้นให้นักเรียนอธิบายให้ได้

4. ในระหว่างที่มีการประชุมกลุ่ม เมื่อมีการอภิปรายของสมาชิก ครูควรส่งสัญญาณให้ประธานควบคุมการคุยกันของนักเรียนบางส่วน และเชิญนักเรียนที่จับกลุ่มคุยนอกประเด็นได้แสดงความคิดเห็นก่อนคนอื่น

5. ครู/ผู้สอนควรให้ความสำคัญกับนักเรียนเป็นหลักในการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมต้องสะท้อนความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนและเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน ให้ความสำคัญกับกิจกรรมด้านการรู้คิด เช่น การลำดับความคิดและการจัดองค์ความรู้ จะทำให้ประสิทธิภาพของการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขา ครู/ผู้สอน ควรให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยตนเอง และควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และควรให้ความสนใจกับกลุ่มเด็กที่เรียนอ่อนด้วย

2) ครู/ผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจในขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมเรียนรู้เรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขาให้ชัดเจนก่อนนำไปใช้ และควรเตรียมความพร้อมในบทบาทหน้าที่ของตนเอง จัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการสืบค้นหาความรู้และความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งเตรียมสื่อที่เป็นเทคโนโลยีให้พร้อมใช้และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม

3) ครู/ผู้สอนสามารถปรับเวลาให้ยืดหยุ่นให้เหมาะสมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และเนื้อหาของแต่ละชุดกิจกรรม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

1) ควรศึกษาการใช้ชุดกิจกรรมเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขาไปทดลองใช้สอนกับกลุ่มสาระอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางการเรียน

2) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหลักไตรสิกขา กับชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอื่น ๆ เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

รายการอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2542), ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก.19 สิงหาคม 2542. สืบค้น 20 มิถุนายน 2564, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2542/A/074/1.PDF>

เพ็ญนภา ชูรัตน์. (2560). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา รายวิชาสังคมศึกษา เรื่องหน้าที่และมารยาทชาวพุทธ กับเรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี. สืบค้น 15 กรกฎาคม 2563, จาก <https://www.kruwande.com/forum.html?wbid=36614>

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป .อ. ปยุตฺโต). (2546). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 12). สืบค้น 13 กรกฎาคม 2563, จาก http://84000.org/tipitaka/dic/d_item.php?i=124

“_____”. (2554). การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 12. (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.